

10. Потапова В.Д. Функціональна система психологічних механізмів інтуїтивно-почуттєвого відображення. – Донецьк: Юго-Восток, 2005. – 334с.
11. Рубинштейн С.Л. Основы общей психологии: В2т. – Т.1./АПН СССР. – М.: Педагогика, 1989. – 486с.
12. Рубинштейн С.Л. Основы общей психологии: В2т. – Т.2./АПН СССР. – М.: Педагогика, 1989. – 324с.
13. Собчик Л. Н. Введение в психологию индивидуальности. – М.: ИПП-ИСП, 2000. – С. 21.
14. Становлення позитивної Я-концепції майбутнього вчителя. – Одеса: ПНЦ АПН України, 2005. – 143с.

УДК 371.4

Степанова Т.М.

СУТНІСТЬ ФЕНОМЕНА „ПЕРЕДШКІЛЬНА ОСВІТА” В СУЧАСНІЙ ДОШКІЛЬНІЙ ПЕДАГОГІЦІ

Анотація. У статті розкривається суть поняття „Передшкільна освіта”, дається стислий аналіз вітчизняного досвіду з проблеми передшкільної освіти, коротке висвітлення наукових основ модернізації дошкільної і початкової ланок освіти.

Аннотация. В статье раскрывается сущность понятия „предшкольное образование”, дается сжатый анализ отечественного опыта по проблеме предшкольного образования, краткое освещение научных основ модернизации дошкольного и начального звеньев образования.

Annotation. The article revealed the essence of the notion of „preschool education”, gives a succinct analysis of national experiences on the issue of preschool education, brief scientific foundations of the modernization of preschool and primary levels of education.

На зламі двох епох, в період започаткування державотворчих процесів в Україні відбулася руйнація однієї з найкращих у світі систем дошкільного виховання, за якої близько 90 % дітей було охоплено дошкільною освітою. В останні роки кількість вихованців дошкільних закладів з-посеред загальної кількості дітей знизилася до 30 %. Причини полягають у суттєвому зменшенні кількості державних дошкільних закладів, що не дозволяє охопити всіх бажаючих там навчатися; зубожінні сімей, що не дозволяє їм оплачувати перебування дитини у приватному дошкільному закладі.

Відтак, не кожна дитина отримує відповідну підготовку до навчання в школі. І як наслідок – до школи діти приходять з різним ступенем готовності до здійснення навчальної діяльності. Крім того, діти різних соціальних груп і прошарків населення мають різні стартові можливості для навчання у школі. Натомість система початкового навчання не зорієнтована на різномірне навчання першокласників, що й підвищує поріг напруги до максимальної позначки у дітей і вчителів у адаптаційний період перебування в школі.

Усі ці реалії сьогодення й визначають проблему підготовки дітей до навчання у школі як одну з найактуальніших у дошкільній педагогіці.

Проте, необхідно звернутись до вітчизняного і зарубіжного досвіду організації передшкільної підготовки дітей. Його аналіз дозволив визначити основний характер підходу – орієнтація на гуманізацію даного етапу освіти. Коротко висвітлимо роботу окремих держав у цьому напрямі.

У Кубі з 1959 року реалізовувалась система програм освіти дітей дошкільного і передшкільного віку в денних групах „Навчай свою дитину”. За цими програмами діти віком 6 – 7 років, які жили в сільській місцевості, повинні були один – два рази на тиждень відвідувати початкові школи разом із батьками, де з ними проводили заняття і бесіди.

Із 1965 року в США функціонує національна програма Head Start, у рамках якої надаються всебічні послуги у сфері розвитку дітей від трьох до п’яти років.

А з 1994 року ЮНІСЕФ (Дитячий Фонд ООН – UNICEF) розпочав сумісну роботу з урядами різних держав по створенню системи програм розвитку дітей дошкільного і передшкільного віку на сімейному і комунікативному рівні в якості альтернативи більш дорогим закладам дошкільної освіти. Розгорнута в 24 провінціях Туреччини програма

навчання матерів є складовою частиною цієї системи. Для більш повного охоплення сімей по національному каналу телебачення демонструвались серії фільмів про розвиток дітей від народження до 8 років „Ініціатива по навчанню батьків” [9].

Усі ці програми мають багатоаспектний підхід до розвитку дітей, оскільки поєднують у собі питання охорони здоров'я, освіти, харчування і розвитку [9].

Метою статті є визначення сутності поняття „передшкільна освіта” і розкриття значення передшкільної освіти в підготовці дітей до навчання у школі.

Аналіз вітчизняного досвіду передшкільної освіти дозволив виокремити в якості основної характеристики підхід, орієнтований на підготовку дітей до навчання у школі. Зауважимо, що вперше спроба підготувати дітей до школи була розпочата ще на початку XX століття у великих містах нашої держави. Саме тоді було проведено експеримент по введенню ігор у навчальний процес першокласників із метою збереження наступності з дитячим садком. Пізніше такі відомі психологи як Л.Венгер, О.Запорожець, Д.Ельконін та ін. у своїх працях обґрунтували функції і структури передшкільної освіти. Ці питання більш детально ми розглянемо в наступних розділах нашого дослідження.

Зважаючи на це, у країнах пострадянського простору, де простежуються однакові тенденції в розвитку освіти, активно почали розробляти проблему передшкільної освіти, під якою розуміють підготовку дітей, що не відвідують дошкільні заклади, до школи. Для порівняння висвітлимо, що робиться у цьому напрямі в Російській Федерації.

У 2004 р. Міністерство освіти Російської Федерації запропонувало як альтернативу до навчання дітей у ДНЗ створити систему передшкільної освіти, головною метою якої було визначено таким чином: „вирівнювання стартових можливостей майбутніх школярів, щоб у них не виникало стресів, комплексів, почуття приниження, які можуть відбити бажання навчатися на всі наступні роки”. У зв'язку з цим у Російській Федерації було розроблено „Стратегічний план переведення дітей на передшкільну освіту з 5 років” [8].

За зазначеним планом започаткування передшкільної освіти, оптимальним місцем здійснення підготовки дітей до школи вважалися освітні заклади, що мали дошкільні підрозділи. Було запропоновано таку модель створення мережі освітніх закладів для реалізації завдань передшкільної освіти:

- Центри розвитку дитини (передшкільні групи й гувернерська служба для здійснення домашньої освіти);
- Центри освіти;
- ДНЗ з групами короткочасного перебування там дітей від 5 років 6 місяців до 7 років (зі шкільним вчителем);
- навчально-виховні комплекси (початкова школа – дитячий садок, прогімназія);
- початкові школи з групами передшкільної освіти, що повинні працювати впродовж 4 годин з подальшим перебуванням дітей у ДНЗ для реалізації освітньо-виховних завдань (групи короткочасного перебування);
- загальноосвітні школи;
- установи додаткової освіти;
- сімейна освіта під патронатом держаних органів (Материнські школи);
- Лекотеки і Центри ігрової підтримки дитини (забезпечення психолого-педагогічного супроводу для соціалізації, підтримки дітей з послабленим здоров'ям і особливими освітніми потребами).

Тоді ж було запропоновано до структури освіти Російської Федерації включити й передшкільну освіту. Було визначено й назву нового закладу — „освітній заклад, що здійснює дошкільну і передшкільну освіту” [8].

У зв'язку з уведенням нової ланки освіти – передшкільної освіти, у Російській Федерації почали розробляти програмно-методичне забезпечення процесу формування готовності дітей до навчання в школі й вирівнювання їхніх стартових можливостей. Серед них: цілісні комплекси освітніх програм (для дітей від 5 до 11 років), уніфіковані й розроблені на ґрунті здоров'язберігаючих технологій, що спрямовані на систему інтенсивного розвитку дитини з орієнтуванням на вершину її інтелекту; критерії ступеневої готовності дитини до подальшого шкільного навчання (із 7 років), зокрема таких, як: „підготовлений”, „у стадії готовності”, „умовно підготовлений”, „не підготовлений”; диференційований зміст навчання з урахуванням динаміки розвитку дітей; програми дослідження психічних процесів, що

відбуваються під час здійснення навчальної діяльності дітьми від 5, 5 до 7 років; програми комплексних досліджень ступеня стомлюваності дітей за умов тривалого їх перебування в колективі однолітків (окремо для кожного з видів освітніх закладів з метою правильного відбору змісту й структурування освітнього процесу); науково-психологічне обґрунтування дидактичної структури навчальних занять (мотив – мета – діяльність); обґрунтування рівнів особистісного розвитку (фізична зрілість, психологічна готовність до сприйняття); концепція переосмислення простору розвитку дитини з орієнтуванням на нову освітню ситуацію; матеріали до впровадження інтерактивних способів навчання на основі інноваційних технологій з обов'язковим включенням технічного забезпечення й орієнтуванням на мікросоціум, що складається з оздоровчого, розвивального й сумісно-організаційного середовища; методичні рекомендації для батьків дітей, які не відвідують освітні заклади; методичні рекомендації для педагогів, які здійснюють передшкільну підготовку.

Отже, було створено прецедент для пошуку нових підходів щодо пропедевтики початкового навчання з метою охоплення цим процесом дітей, які не відвідували дошкільних закладів. При цьому для задоволення потреб дитини, школи й суспільства в цьому аспекті освітньої діяльності було передбачено інтегрувати зусилля батьків, шкільних, загальноосвітніх навчальних, оздоровчих закладів.

В Україні ініціатива актуалізації проблеми передшкільної освіти виходила не від керівних державних установ, а від науковців і практиків, занепокоєних освітньою ситуацією в країні, хоча формально Законом України „Про освіту” було задекларовано „доступність для кожного громадянина усіх форм і типів освітніх послуг, що надаються державою” [3].

Уперше офіційно зазначена проблема була проголошена на міжнародній конференції „Передшкільна освіта: проблеми та перспективи”, що відбулася в місті Миколаєві в державному університеті імені В.О.Сухомлинського, яку організувала і проводила кафедра дошкільної освіти. Переважна більшість доповідей була присвячена висвітленню наукових засад модернізації дошкільної й початкової ланок освіти. Зокрема, А.Богущ дала характеристику дисциплінарно-авторитарної моделі взаємостосунків педагога й дитини в навчально-виховній роботі ДНЗ та початкової школи і розкрила принципи гуманної педагогіки, основні з яких реалізуються в експериментальній програмі НВК „Надія” (м. Одеса), спрямованій на модернізацію дошкільної і початкової ланок освіти. Такими є: принцип рівності; принцип діалогізму; принцип співіснування; принцип свободи; принцип співрозвитку; принцип єдності; принцип прийняття. Найважливішими принципами модернізації дошкільної і початкової освіти науковець вважає принципи: неперервності, перспективності й спадкоємності, наступності освіти і принцип комфортності розвитку дитячої особистості. Реалізація цих принципів відбувалась на кожній сходинці неперервної освіти, проводячи відповідну роботу і з батьками своїх вихованців: „Створити для Дитини комфортне життя означає забезпечити для неї змістове в усьому його розмаїтті емоційно-насичене, позитивно забарвлене життя на всіх сходинках соціальних осередків: у сім'ї, у дошкільному закладі, у школі і соціумі” [5, 14]. Т.Котик висвітлила зміст і досвід роботи українських дошкільних закладів щодо підготовки дітей до навчання у школі. Провідними завданнями дошкільних закладів на початку 30-х років було, зауважує науковець, прищеплення дітям гігієнічних навичок, проведення оздоровчої профілактичної роботи, організація здорового й раціонального харчування, що сприяло покращанню стану здоров'я в дітей на початку ХХ-го століття. Крім того, кожен дитячий садок перебував під постійним лікарським наглядом, завдяки чому лікарі не лише перевіряли санітарний стан приміщень і здоров'я дітей, а й давали батькам деякі медичні поради [5, 108]. У статті „Методологічні засади забезпечення наступності в навчанні мови дошкільників і молодших школярів” дослідниця сформулювала вимоги до ефективної реалізації принципу наступності в навчанні рідної мови в дошкільному закладі й початковій школі. Серед них: визначення перспективи в навчанні мови від дошкільного дитинства до кінця початкової школи; побудова основних змістових ліній навчання мови в 1 класі з урахуванням усього набутого в дошкільному дитинстві мовного й мовленнєвого досвіду; надання пріоритету розвитку продуктивно-творчих і творчих видів навчально-мовленнєвої та художньо-мовленнєвої діяльності як основи для формування продуктивної уяви і творчого мислення, дитячої самостійності, ініціативи; лінгводидактична перепідготовка вчителів початкових класів й активізація просвітницької діяльності серед батьків для ознайомлення з психолого-педагогічними

особливостями навчання мови у передшкільний період і 6-річних першокласників [9, 162]. У статті „Теоретичні підходи до проблеми передшкільної освіти” Н.Луцан розглянула питання готовності дітей до навчання у школі. Окреслила актуальні питання підготовки спеціалістів до роботи з дітьми, які не відвідують дошкільні заклади, і запропонувала низку актуальних дисциплін з метою формування в майбутнього педагога готовності до творчого пошуку та педагогічного стилю мислення. Оновлення змісту фахових дисциплін у ВНЗ, на її думку, повинно відбуватися з урахуванням психологічних особливостей сучасних дітей та реалізації принципу індивідуального підходу до навчання та виховання дітей в сучасних умовах [5, 120]. Опираючись на думку Д.Ельконіна про сформованість необхідних якостей навчальної діяльності як першочергове для успішного навчання у школі, дослідники визначили вміння, якими повинні оволодіти діти: свідомо підпорядковувати свої дії правилу, яке узагальнено визначає спосіб дій; орієнтуватися на задану систему вимог; уважно слухати того, хто говорить, і точно виконувати завдання, що пропонується в усній формі; самостійно виконувати завдання за зразком, що сприймається зором [там само].

Отже, дослідники підтверджують думку про те, що наступність дошкільного закладу і початкової школи передбачає опору на знання, вміння, творчі якості і здібності, які дитина здобувала в дитячому садку, дітей дошкільного віку і молодшого шкільного віку [5, 68]. Спрямовуючи свої дослідження на роботу з дітьми старшого дошкільного віку, науковці відзначають необхідність у взаємодії ДНЗ, школи і батьків, звертаючи увагу на дітей неохоплених дошкільними навчальними закладами. Адже домашнє виховання не дає цілісного творчого особистісного розвитку дитини на етапі переходу її до шкільного навчання.

За матеріалами роботи конференції було прийнято резолюцію, що ухвалила:

- розробити комплекс заходів, що забезпечували б впровадження передшкільної освіти;
- забезпечити науково-методичний, нормативно-правовий супровід передшкільної освіти з урахуванням регіональних особливостей держави;
- підготувати педагогічні кадри для передшкільної освіти;
- організувати наукові групи в кожній області держави для виявлення рівня підготовки дітей до школи в ДНЗ, у першому класі початкової школи, у неорганізованих дітей 5 – 6 років;
- сприяти створенню в районах ініціативних груп сумісної діяльності державних і громадських структур із метою експертизи позитивних і негативних наслідків навчання дітей із 5 років;
- відкрити спеціальні рубрики в газетах, журналах, на телебаченні і радіо з проблем організації і впровадження передшкільної освіти.

Таким чином, сьогодні пріоритетним напрямом вибудови системи дошкільної і передшкільної освіти є створення умов для забезпечення рівного стартового рівня дітей при вступі їх до школи. Щодо структури передшкільної освіти, то вона повинна уявляти собою цілеспрямований, організований процес навчання і виховання дітей старшого дошкільного віку, який виконував би функцію соціального контролю за станом фізичного, психічного, інтелектуального стану дітей перед вступом їх до школи.

Перехід від одного етапу розвитку дитини до іншого супроводжується кризами (невідповідністю між досягнутим особистістю та її можливостями), що пов’язано не лише із зміною середовища перебування, а й із зіткненням з новими проблемами, появою нових потреб, відкриттям у собі нових можливостей, до яких дитина може бути не готовою. У такий період завдання педагогічної системи – попередити породження стресових ситуацій, що стане можливим лише за умов урахування *наступності, спадкоємності, перспективності* у процесі навчання на суміжних освітніх ланках.

Розглянемо ці явища з погляду їх можливостей адаптувати процес підготовки дітей до навчання в школі.

Необхідність дотримання наступності в роботі з дошкільниками обґрунтована в працях А.Богущ, З.Борисова, Л.Іщенко, О.Киричук, Л.Порядченко, Смірнова та ін.

Зокрема, за українським педагогічним словником С. Гончаренка, *наступність* у навчанні означає „послідовність і системність у розміщенні навчального матеріалу, зв’язок і узгодженість ступенів і етапів навчально-виховного процесу, що здійснюється при переході від одного уроку до наступного (тобто в системі уроків), від одного року навчання до наступного. Досягнення наступності в шкільній практиці забезпечується методично і

психологічно обґрунтованою побудовою програм, підручників, дотриманням послідовності руху від простого до складного в навчанні та організації самостійної роботи учнів і, взагалі, всією системою методичних засобів” [2, 227].

В енциклопедичному словнику поняття „*наступність*” трактується як зв’язок між явищами у процесі розвитку у природі, суспільстві й пізнанні, коли нове, змінюючи старе, зберігає в собі деякі його елементи. У суспільстві означає передачу й засвоєння соціальних і культурних цінностей від покоління до покоління, від формації до формації. Означає також усю сукупність дії традицій [7, 1065].

Академік А.Богущ визначає *наступність* як вищий щабель розвитку, коріння якого проросли в попередньому фунті. Це обізнаність педагогів з програмами й методиками навчання і виховання дітей у дошкільному навчальному закладі, з результатами навченості і вихованості дітей за всіма розділами програми і врахування отриманих знань у подальшій роботі початкової школи [1, 309]. Науковець зауважує, що таке трактування не є новим у педагогічному обсягу, воно стало популярним на сторінках педагогічної преси вже впродовж декількох десятиліть.

О.Запорожець і Г.Люблінська *наступність* розглядають як двобічний діалектичний зв’язок, що забезпечує розвиток духовних і фізичних якостей, потрібних для успішного навчання дітей, і використання як основи того рівня підготовки дитини, якого вона досягла на попередньому ступені навчання [4, 72].

Грунтуючись на такому визначенні поняття, О.Грибанова визначає *наступність* як таке опрацювання матеріалу, яке забезпечує стабільність знань, умінь і навичок. Виходячи з основного педагогічного розуміння принципу наступності, зауважує науковець, – у кожній новій ланці освітньо-виховного процесу продовжується закріплення, розширення і ускладнення тих знань, умінь і навичок, які становлять зміст навчальної діяльності на попередньому етапі, – слід визначити основні напрями удосконалення наступності навчання рідної мови дошкільників і молодших школярів: уточнення мети і завдань навчання дошкільників мови; добір однакового змісту навчання для всіх категорій дошкільників; визначення єдиного рівня сформованості граматичних навичок, установлення оптимального співвідношення між навчанням дітей початкового читання, письма і розвитком мови; забезпечення синтаксичного підходу до навчання мови молодших школярів; запровадження в практику роботи підготовчих груп дитячих садків специфічно дошкільних, до граматичних методів і прийомів навчання, з урахуванням специфіки навчального режиму, мети і змісту практичного засвоєння мови; врахування специфіки організаційних форм навчання дошкільників, що є можливим при зміні ролі і місця ігрових прийомів і дидактичних ігор у системі занять з розвитку мови [там само].

Відтак, під *наступністю* між дошкільною, передшкільною і початковою ланками освіти розуміємо зв’язок між явищами у процесі розвитку пізнання дітьми довкілля, закріплюючи, розширюючи й ускладнюючи знання, опираючись на змістове забезпечення кожної ланки та вікові й індивідуально-психологічні особливості дітей у процесі навчання.

Реалізація завдань передшкільної освіти на засадах наступності якраз і сприятиме успішній адаптації дітей до умов навчання у школі.

Проблема наступності в навчанні й вихованні дітей дошкільного віку тісно пов’язана з проблемою спадкоємності й перспективності в організації процесу навчання.

У тлумачному словнику *спадкоємність* визначається як успадкування чогось, продовження певної діяльності, справи, певних традицій. Виходячи з цього, А.Богущ під *спадкоємністю* в дошкільній освіті розуміє „успадкування школою діяльнісного й комунікативного аспектів життя дитини в дошкільному віці” [1, 477].

С.Ожегов *спадкоємність* тлумачить як „явище культури, побуту і т. ін., отримане від попередніх епох, від попередніх діячів” [6, 335].

Під *спадкоємністю* в передшкільній освіті розуміємо обсяг знань, умінь і навичок дітей, отриманих першим класом школи від попередньої ланки освіти і обумовлених її змістом.

Саме тому в адаптаційний період навчання педагогу необхідно враховувати не лише наявні у малого школяра знання, уміння, навички, а й засвоєні ним способи пізнавальної діяльності, знайомі способи сприйняття й відтворення інформації.

Якщо ознаки спадкоємності потрібно відшукувати у змістовому наповненні програм початкових класів, то у програмному забезпеченні дошкільної освіти повинні бути присутні ознаки перспективності навчання.

Відтак, на нашу думку *перспективність* в організації процесу навчання – це створення передумов для успішної реалізації мети навчання наступної освітньої ланки, тобто передбачення в завданнях передшкільної освіти пропедевтичної підготовки дитини до засвоєння змісту шкільної програми.

Отже, передшкільна освіта через реалізацію наступності, спадкоємності й перспективності повинна забезпечити *неперервність* між дошкільною і шкільною ланками освіти у роботі з дітьми.

Розглянемо поняття „*неперервна освіта*” у зв’язку з характеристикою феномена „передшкільна освіта”.

С.Ожегов поняття „*неперервний*” визначає як той, що не має перерв, проміжків [6, 350].

Неперервна освіта, за енциклопедичним словником, – цілеспрямоване отримання людиною знань, умінь і навичок упродовж цілого життя в навчальних закладах і засобами організованої самоосвіти. Неперервна освіта – це підтримання суспільно- й особистіснонеобхідного рівня культури, загальноосвітньої і професійної підготовки [7, 892].

За А.Богущ *неперервна освіта* – це полікомпонентний процес, ефективність якого залежить від реалізації таких його компонентів, як наступність і перспективність. У такому розумінні неперервна освіта відкриває можливості для досягнення цілісності й наступності в навчанні і вихованні, перетворення освіти на процес, що триває упродовж усього життя людини [1, 476].

Таким чином, під *неперервністю освіти* розуміємо цілеспрямований безперервний вплив на всебічний розвиток особистості від народження і впродовж усього життя за допомогою педагогічних впливів і самоосвіти, де передшкільна освіта виступає проміжною ланкою між дошкільною і початковою освітою в загальній системі освіти.

Такі ознаки освіти як неперервність, наступність, перспективність, спадкоємність, дають нам можливість дати визначення поняття „передшкільна освіта” як от: *Передшкільна освіта* – це освіта дітей старшого дошкільного віку, не охоплених дошкільними навчальними закладами, що здійснюється у групах тривалого або короткочасного перебування дітей в дошкільних навчальних закладах, початкових школах чи інших освітніх позашкільних закладах із метою створення умов для вирівнювання стартових можливостей дітей із різних соціальних груп і прошарків населення. Вона є складовою системи загальної освіти, де головним завданням її виступає підготовка дітей до навчання у школі, опираючись на змістове забезпечення як дошкільної, так і початкової ланок освіти.

На це робоче визначення поняття „передшкільна освіта” будемо спиратися, досліджуючи історію розвитку дошкільної освіти з метою знаходження тих компонентів змісту навчання й виховання, що спрямовують на створення адаптаційних умов для переходу дітей від дошкільника до статусу школяра для подальшого наукового обґрунтування перспектив розвитку передшкільної освіти.

Література:

1. Богущ А.М., Гавриш Н.В. Дошкільна лінгводидактика. – К.: Вища школа, 2007. – 542 с.
2. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник. – К.: Либідь, 1997. – С.227.
3. Закон України „Про освіту”. – К.: Генеза, 1996. – 36 с.
4. Наступність у навчально-виховній роботі дитячого садка і школи / Упор. З.Н.Борисова. – К.: Рад. школа, 1985. – 142 с.
5. Науковий вісник Миколаївського державного університету // Зб. наук. праць. – Спецвипуск: Педагогічні науки. – У 2-х т. – Т.1: Психолого-педагогічне забезпечення передшкільної освіти / За заг. Ред.. В.Д.Будака, О.М.Пехоти. – Миколаїв: МДУ, 2008. – 264 с.
6. Ожегов С.И. Словарь русского языка / Под ред. Н.Ю.Шведовой. – М.: Русский язык, 1986. – 797 с.
7. Советский энциклопедический словарь / Под ред. А.М.Прохорова. – М.: Советская энциклопедия, 1989. – 1631 с.
8. emigration. russie. ru |2005 – 04 – 05 | chto_takoe_predshkolnoe_obrazovanie | – 56 k –
9. [http: www.orenport.ru |dock| 281| kargap|concept.html](http://www.orenport.ru/dock/281/kargap/concept.html)